

ผลของโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้ ความสามารถของตนเองและทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อม รับมือภัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา*

Effect of Self - Efficacy Enhancement Program on Self-Efficacy and Skill
in Flood Preparedness Project Management for Undergraduate Students

อังสนา คล้ายสุข^{1*} เครือวัลย์ ศรียารัตน์²

Aungsana Khlaisuk¹ Kruawan Sriyarat²

วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, ปทุมวัน กรุงเทพฯ^{1,2} ประเทศไทย (10330)

Thai Red Cross College of Nursing, Pathumwan Bangkok, Thailand. (10330)^{1,2}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อน และหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเอง และทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมือภัยก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมือภัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจำนวน 33 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับโปรแกรมการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมือภัยที่พัฒนาโดยผู้วิจัย ตามทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดورا¹ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมือภัย และค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมือภัยของกลุ่มตัวอย่างภายหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 และ 0.05 ตามลำดับ

ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะควรนำโปรแกรมการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมือภัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดโครงการอื่น ๆ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ : โปรแกรมการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถ, การจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมือภัย, นักศึกษาระดับอุดมศึกษา

Abstract

This study was a one group pretest-posttest quasi-experimental design. The purpose is aimed at comparing self - efficacy and skill in flood preparedness project management of undergraduate students before and after receiving the self - efficacy enhancement program. The subjects were 33 undergraduate students who received self - efficacy enhancement program which developed by the researchers and based on the self-efficacy theory of Bandura (1997). The findings found that mean scores of self-efficacy perception and mean score of skill in flood preparedness project management after receiving the program were statistically significant higher than before at 0.001 and 0.05 respectively.

It is recommended that the self - efficacy enhancement program in flood preparedness project management should be utilized as the guide to promote self-efficacy perception and skills of other project management of undergraduate students for developing communities.

Keywords: Self - efficacy enhancement program, Flood preparedness project management, Undergraduate students

บทนำ

เนื่องด้วยความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาสาธารณภัยทางธรรมชาติบ่อยครั้ง โดยเฉพาะปัญหาอุทกภัยที่นับวันทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายมากขึ้น วิธีการป้องกัน และลดผลกระทบจากปัญหาอุทกภัยทำได้โดยการมีระบบการจัดการสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการส่งเสริมให้ประชาชนมีการเตรียมพร้อมรับภัยที่ดีซึ่งจะทำให้ประชาชนมีศักยภาพในการดูแลช่วยเหลือตนเอง และครอบครัวเมื่อเกิดภัยได้อย่างเหมาะสม^{2,3} การเตรียมพร้อมรับภัยที่ดีประกอบด้วย การติดตามการพยากรณ์อากาศ และการเตือนภัย⁴ การวางแผนอพยพ การจัดเตรียมเครื่องอุปโภค บริโภค ยาประจำตัวไว้ใช้ในยามเกิดภัย⁵ รวมทั้งการจดบันทึกเบอร์โทรศัพท์หน่วยงานราชการต่าง ๆ⁶ รวมถึงการศึกษาความรู้ และฝึกทักษะการปฐมพยาบาล และดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้นเมื่อเกิดภัย แต่จากการศึกษาพฤติกรรมเตรียมพร้อมรับภัยของกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทยพบว่าประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครยังไม่มี การเตรียมพร้อมรับอุทกภัย⁷ และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยมีการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยไม่ดีพอคือ มีการเตรียมวัสดุอุปกรณ์การหุงต้มอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค อยู่ในระดับปานกลาง และมีการเตรียมความรู้เพื่อป้องกันผลกระทบจากอุทกภัยอยู่ในระดับน้อย⁸ เช่นเดียวกับการศึกษา การเตรียมพร้อมรับอุทกภัยในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยในจังหวัดลพบุรีที่พบว่าประชาชนมีการเตรียมพร้อมด้านการหาความรู้ เกี่ยวกับการปฐมพยาบาล และการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้นเมื่อประสบอยู่ในระดับน้อย⁹

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ศูนย์ฝึกอบรมด้านสุขภาพ ในงานสาธารณสุข วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จึงเห็นความสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพของประชาชนในการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย จึงได้จัดทำโครงการแกนนำจิตอาสาเตรียมพร้อมรับอุทกภัยขึ้นเพื่อสร้างแกนนำนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีความสามารถในการเผยแพร่ความรู้ และทักษะในการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยให้กับประชาชนในรูปแบบของ

การจัดโครงการเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยให้ชุมชนหรือนักศึกษาในสถาบัน การให้ความรู้แก่นักศึกษาที่เป็นแกนนำนั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้นักศึกษามีความสามารถในการจัดทำโครงการเพื่อเผยแพร่ความรู้ และทักษะในการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยให้แก่ประชาชนได้ เนื่องจากในการจัดทำโครงการใดโครงการหนึ่งต้องอาศัยการวางแผนการดำเนินโครงการอย่างรอบคอบ ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ และเลือกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ อีกทั้งในระหว่างจัดทำโครงการ นักศึกษาที่เป็นแกนนำต้องพบปัญหาอุปสรรคอีกมาก อาจทำให้เกิดความย่อท้อ และจัดทำโครงการไม่สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Self - Efficacy) ของแบนดูรา¹ ที่มีความเชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์ปฏิบัติพฤติกรรมได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย การรับรู้ความสามารถของตนเป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลจะกระทำพฤติกรรมได้สำเร็จหรือไม่ เมื่อบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำจะเกิดความกลัว และหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมแต่ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง ก็จะทำให้เกิดความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความมุ่งมั่นมองสิ่งที่ยุ่งยากเป็นความท้าทาย และเพียรพยายามปฏิบัติพฤติกรรมนั้นจนสำเร็จลุล่วง ดังเช่น การศึกษาการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติตนเรื่องการควบคุมอาหาร และการเคลื่อนไหวออกกำลังกายของนักเรียนวัยรุ่นหญิงที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐานพบว่า ภายหลังกลุ่มตัวอย่างได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติตนเรื่องการควบคุมอาหาร และการเคลื่อนไหวออกกำลังกายตามกรอบแนวคิดของแบนดูรา กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักตัวต่ำกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ¹⁰ เช่นเดียวกับการศึกษาการรับรู้ความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง พบว่าภายหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถอาสาสมัครสาธารณสุขมีการรับรู้ความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ

สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ¹¹ อย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรามาใช้ในการส่งเสริมให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการแกนนำจิตอาสาเตรียมพร้อมรับอุทกภัยให้มีความสามารถในการจัดทำโครงการเพื่อเผยแพร่ความรู้และทักษะในการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยให้แก่ประชาชนหรือนักศึกษาในสถาบันของตน ทั้งนี้เพื่อให้ศูนย์ฝึกอบรมด้านสุขภาพในงานสาธารณสุขของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยมีแนวทางในการจัดอบรมให้ความรู้และเสริมทักษะเตรียมความพร้อมรับสาธารณภัยให้กับอาสาสมัครและประชาชนโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเอง และทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา¹ ที่กล่าวว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนเป็นการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรมให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย การรับรู้สมรรถนะแห่งตนจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลจะกระทำพฤติกรรมได้สำเร็จหรือไม่โดยการสร้างเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนโดยการให้บุคคลได้รับ

ข้อมูลจาก 4 แหล่ง ประกอบด้วย 1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (enacting mastery experiences) ประกอบด้วยกิจกรรมการให้ความรู้ และฝึกทักษะเรื่องการเตรียมพร้อมรับภัยน้ำท่วม การเขียนโครงการ และการวางแผนการดำเนินโครงการ และการประเมินผลโครงการ 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น (vicarious experiences) ประกอบด้วย การถ่ายทอดประสบการณ์การจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย โดยพยาบาลจากสำนักงานบรรเทาทุกข์และประชานามัยพิทักษ์ และการถ่ายทอดประสบการณ์ของนักศึกษาที่เคยจัดโครงการเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัย 3) การใช้คำพูดชักจูง (verbal persuasion) ประกอบด้วย การให้ข้อมูลสะท้อนกลับเกี่ยวกับโครงการที่นักศึกษาได้ฝึกเขียนขึ้น การสร้างแรงจูงใจในการจัดโครงการโดยการบอกเล่าปัญหา และความต้องการของผู้ประสบภัย 4) สภาวะด้านร่างกาย และอารมณ์ ประกอบด้วยกิจกรรมการละลายพฤติกรรม และเกมสร้างความสามัคคี¹

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest - posttest design) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการรับรู้ความสามารถและทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการแกนนำจิตอาสาเตรียมพร้อมรับอุทกภัยของศูนย์ฝึกอบรมด้านสุขภาพในงานสาธารณสุข วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย จำนวน 98 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้ 1) เป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการแกนนำจิตอาสาเตรียมพร้อมรับอุทกภัย 2) สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์คัดออกคือ 1) เป็นนักศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย 2) ไม่สามารถอยู่เข้าร่วมกิจกรรมได้จนเสร็จสิ้นโครงการ คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Power analysis¹² กำหนดระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .05 อำนาจในการทดสอบเท่ากับ .90 และขนาดอิทธิพลเท่ากับ .80¹³ ได้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 20 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล และได้กลุ่มตัวอย่างเพียงพอจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างร้อยละ 30¹⁴ จึงได้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 26 คน แต่เนื่องจากมีผู้สมัคร

เข้าร่วมโครงการวิจัยมากกว่าที่กำหนดไว้และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้า ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 33 คน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย รหัสโครงการ ECE 007/2556 ก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดของโครงการวิจัย ของการวิจัยขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ระยะเวลาในการทำวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการภายหลังจากกลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผลการวิจัยจะถูกนำเสนอในภาพรวมโดยไม่มีการกล่าวอ้างถึงตัวบุคคลหรือหน่วยงาน แบบสอบถามถูกเก็บในสถานที่ที่ปลอดภัย และจะถูกทำลายภายหลังผลงานวิจัยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัยขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย และแบบประเมินทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยจัดอบรมตามโปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถนะแห่งตนจำนวน 2 วัน ประกอบด้วย 8 กิจกรรม ได้แก่ 1) การเสวนา : ปัญหา และความต้องการของผู้ประสบอุทกภัย เพื่อสร้างแรงจูงใจในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย ให้แก่สถาบันตนเองหรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้องใช้เวลา 1 ชั่วโมง 2) การให้ความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับภัยน้ำท่วมใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที 3) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เข้าร่วมวิจัย และกิจกรรมเกมเน้นหนักการเพื่อการผ่อนคลายความเครียดและความเบื่อหน่ายใช้เวลา 15 นาที 4) การฝึกทักษะในการเตรียมพร้อมรับภัยน้ำท่วม ได้แก่ การเตือนภัย การเตรียมอุปกรณ์ และของใช้สำหรับการดำรงชีวิต การปฐมพยาบาลผู้ที่มีกระดูกหัก ข้อเคล็ด ข้อเคล็ด การกู้ชีพขั้นพื้นฐาน การห้ามเลือด และทำแผล ปฐมพยาบาลผู้ถูกสัตว์มีพิษกัดต่อย และการดูแลด้านจิตใจของผู้ประสบภัยใช้เวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดโครงการ

เพื่อผู้ประสบภัยน้ำท่วมใช้เวลา 1 ชั่วโมง 6) การให้ความรู้เรื่องเทคนิคการเขียนโครงการและการวางแผนการดำเนินโครงการ และการประเมินผลโครงการใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที 7) กิจกรรมเน้นหนักการเพื่อการผ่อนคลายความเครียด และความเบื่อหน่ายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโปรแกรมใช้เวลา 15 นาที และ 8) การฝึกเขียนโครงการและวางแผนการดำเนินงานโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยและการให้ข้อมูลสะท้อนกลับในการเขียนโครงการใช้เวลา 4 ชั่วโมง ภายหลังสิ้นสุดโปรแกรมการอบรม 5 เดือน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองและแบบประเมินทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยอีกครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย คือ โปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งพัฒนาโดยผู้วิจัยตามแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา¹ ประกอบด้วย โปรแกรมการอบรมตามแหล่งข้อมูลทั้ง 4 แหล่ง คือ 1) การประสบความสำเร็จจากการกระทำด้วยตนเอง 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่น 3) การใช้คำพูดชักจูง และ 4) สภาวะด้านร่างกายและอารมณ์และผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ด้านการพยาบาลสาธารณสุขจำนวน 2 ท่าน และอาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนจำนวน 1 ท่าน

2) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย จำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scales) 4 ระดับ คือ มั่นใจอย่างยิ่ง ค่อนข้างมั่นใจ ค่อนข้างไม่มั่นใจ ไม่มั่นใจ 2) แบบประเมินทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต 4 ระดับ ได้แก่ มีทักษะอยู่ในระดับมาก มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง มีทักษะอยู่ในระดับน้อย ไม่มีทักษะเลย แบบประเมินทั้งสองผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ด้านการพยาบาลสาธารณสุขจำนวน 2 ท่าน และอาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนจำนวน 1 ท่าน และคำนวณหาดัชนีความตรงของเนื้อหา (CVI) แบบประเมินการรับรู้ความสามารถได้เท่ากับ 0.60 และแบบประเมินทักษะในการจัดโครงการเตรียม

พร้อมรับอุทกภัยได้เท่ากับ 0.90 และผ่านการทดลองใช้กับ
นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์
แอลฟาของครอนบาคแบบประเมินการรับรู้ความสามารถได้
เท่ากับ 0.80 และ แบบประเมินทักษะในการจัดโครงการเตรียม
พร้อมรับอุทกภัยได้เท่ากับ 0.89

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
SPSS ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย
ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ
ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถ
และคะแนนเฉลี่ยทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับ
อุทกภัยก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการโดยใช้สถิติทีคู่ (Paired
t - test)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศ
หญิงร้อยละ 69.7 และเพศชายร้อยละ 30.3 มีอายุระหว่าง
18 - 23 ปี อายุเฉลี่ย 20.34 ปี (S.D. = 1.09) มากกว่าครึ่งหนึ่ง
กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 54.5
รองลงมาคือชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 24.2 มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง
2.50 - 3.00 ร้อยละ 39 รองลงมามีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง
3.01 - 3.50 ร้อยละ 36.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยร่วม
กิจกรรมของมหาวิทยาลัยร้อยละ 87.9 โดยกิจกรรมที่เข้าร่วม
ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ ร้อยละ 89.7
รองลงมาคือกิจกรรมด้านกีฬาและกิจกรรมทางศาสนาเท่า ๆ กัน
ร้อยละ 82.8 โดยกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในฐานะผู้เข้าร่วม
กิจกรรมร้อยละ 65.5 และในฐานะผู้นำกิจกรรมร้อยละ 10.3
ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยประสบอุทกภัยร้อยละ 78.8
มีเพียงร้อยละ 21.2 ที่เคยประสบอุทกภัยโดยทั้งหมดเคย
ถูกน้ำท่วมสูงตั้งแต่ 1 เมตรขึ้นไป

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนการรับรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยของกลุ่มตัวอย่างก่อน
และหลังการทดลอง (n = 33)

ตัวแปร	range	$\bar{X}$	S.D.	P - value
การรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย				
ก่อนทดลอง	19-33	26.79	4.08	0.000*
หลังทดลอง	21-36	29.82	3.96	
ทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย				
ก่อนทดลอง	25-38	33.15	3.73	0.014**
หลังทดลอง	27-40	35.24	4.11	

*p < 0.001, **p < 0.05

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนน
การรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับ
อุทกภัยก่อนทดลองเท่ากับ 26.79 (S.D. = 4.08) และภายหลัง
ได้รับโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถเท่ากับ
29.82 (S.D. = 3.96) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
คะแนนก่อนและหลังได้รับโปรแกรมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่า
เฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียม
พร้อมรับอุทกภัยภายหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับ
โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

สำหรับทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับ
อุทกภัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะในการจัด
โครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยเท่ากับ 33.15 (S.D. = 3.73)
และภายหลังได้รับโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยเฉลี่ยทักษะเท่ากับ 35.24
(S.D. = 4.11) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
คะแนนก่อน และหลังได้รับโปรแกรมพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนน
ทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยภายหลังได้รับ
โปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
0.05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าภายหลังได้รับโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยผ่านกิจกรรมการให้ความรู้ การฝึกทักษะเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย เช่น การวางแผนเตรียมพร้อมรับอุทกภัย การเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำรงชีวิตเมื่อเกิดภัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น กิจกรรมการให้ความรู้และฝึกทักษะการเขียนโครงการ การวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผลโครงการ และการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการให้ความรู้ก่อนให้ลงมือทำกิจกรรมนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากบุคคลจะสามารถทำกิจกรรมได้ต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่ลงมือปฏิบัติก่อน อีกทั้งการให้ความรู้ยังช่วยเป็นข้อมูลในการตัดสินใจความสามารถของผู้กระทำอีกด้วย 15 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ร้อยละ 75.4 เป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี ซึ่งอาจทำให้มีการจดจำ และเรียนรู้ได้ดี นอกจากนี้โปรแกรมการอบรมยังประกอบด้วย การฝึกทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง และเมื่อบุคคลประสบความสำเร็จก็จะช่วยทำให้มีการรับรู้ในความสามารถของตนเองเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสามารถประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและนำมาพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

นอกจากนี้โปรแกรมการอบรมที่ผู้วิจัยจัดให้กลุ่มตัวอย่างยังมีกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างได้ลงมือปฏิบัติจริง กล่าวคือ มีการฝึกเขียน และจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ชี้แจงกลุ่มตัวอย่างให้เกิดมีจิตอาสาและมีแรงจูงใจในการจัดทำโครงการโดยการบอกเล่าเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการของผู้ประสบอุทกภัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังคอยให้การสนับสนุน และให้ข้อมูลสะท้อนกลับรวมทั้งข้อเสนอแนะแก่กลุ่มตัวอย่างเป็นระยะจนกลุ่มตัวอย่างสามารถเขียนโครงการได้แล้วเสร็จและดำเนินการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยได้ประสบความสำเร็จตามที่วางแผนไว้ ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างของการศึกษา

ครั้งนี้มีทักษะในการทำโครงการเพิ่มขึ้น อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมาก่อนและกิจกรรมที่เคยเข้าร่วมนั้นเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ อีกทั้งโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถยังประกอบด้วยกิจกรรมการถ่ายทอดประสบการณ์ในการจัดโครงการโดยใช้กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเป็นตัวแทนที่หลากหลายและมีประสบการณ์จัดทำโครงการเพื่อผู้ประสบอุทกภัย ได้แก่ 1) พยาบาลจากสำนักงานบรรเทาทุกข์และประชานามัยพิทักษ์สภากาชาดไทย 2) ทีมนักศึกษาจากโครงการครูช่างหัวใจหล่อต่อยอดอาชีวะชาเล้ง และ 3) ทีมนักศึกษาจากโครงการจิตอาสาเตรียมพร้อมรับภัยหัวใจรักสุขภาพ ซึ่งการถ่ายทอดประสบการณ์จากตัวแทนทั้ง 3 กลุ่มนี้ เป็นการทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เห็นตัวแบบหรือเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้อื่น เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้เห็นตัวแบบก็จะทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความพยายามในการทำพฤติกรรมนั้น และประสบการณ์ของตัวแบบยังมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของกลุ่มตัวอย่างอีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฑาวดี กมลพรมงคล, พรนภา หอมสินธุ์ และ รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ (2552)¹⁶ ที่ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเรียนรู้และจดจำจากการสังเกตบุคคลที่เป็นตัวแบบจนทำให้เกิดความเชื่อมั่น และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และการจัดกิจกรรมให้กลุ่มตัวอย่างได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์ของผู้อื่นยังช่วยพัฒนาทักษะของกลุ่มตัวอย่างได้อีกด้วย³ อีกทั้งในขณะเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มตัวอย่างได้รับการผ่อนคลายความตึงเครียดโดยกิจกรรมนันทนาการช่วยให้กลุ่มตัวอย่างผ่อนคลายความเครียดมีการรับรู้ความสามารถของตนเองดีขึ้น¹

จึงสรุปได้ว่าโปรแกรมสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัย โดยการจัดกิจกรรมตามแหล่งข้อมูลที่หลากหลายตามทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของแบนดูรา¹ สามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับอุทกภัยเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฬา ยันตพร, ประภา รัตตสัมพัทธ์ และน้ำอ้อย ภักดีวงศ์ (2556)¹⁷ ที่พบว่าโปรแกรมการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถช่วยให้พยาบาลมีการรับรู้ความสามารถส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาหลังคลอดเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับผลการจัดกิจกรรมในกลุ่มเด็กวัยร่นผ่านการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูล

ทั้ง 4 แหล่งตามแนวคิดของแบนดูราจะช่วยพัฒนาการรับรู้ความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กได้¹⁸ นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาที่พบว่าการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถช่วยพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเช่นกัน¹⁹

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำแนวทางจากโปรแกรมการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมืออุทกภัยไปใช้ในการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมืออุทกภัยให้กับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสามารถจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมืออุทกภัยให้กับชุมชนซึ่งอาจทำให้ชุมชนได้รับความรู้ และมีการเตรียมพร้อมรับมืออุทกภัยดีขึ้น

2. โปรแกรมการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถในการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมืออุทกภัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดโครงการอื่น ๆ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างเสริมการรับรู้ความสามารถโดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมและกลุ่มไม่ได้รับโปรแกรม

2. ควรศึกษาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สถานศึกษาอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยหรือเคยประสบอุทกภัยและทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษาที่เคยประสบอุทกภัยและไม่เคยประสบอุทกภัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะทำงานศูนย์ฝึกอบรมด้านสุขภาพในงานสาธารณสุข วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยที่สนับสนุนการวิจัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีและขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ให้ความร่วมมือ

References

1. Bandura A. Self-efficacy : the exercise of control. New York : W. H. Freeman; 1997.
2. Siripukdeekan A. & Wiserith W. A Study of Disaster Nursing Management. Journal of

The Royal Thai Army Nurses 2014; 15(2) : 348-59. [in Thai].

3. Chan JC, Lam SF. Effects of competition on students' self-efficacy in vicarious learning. Br J Educ Psychol 2008; 78(Pt 1) : 95-108.
4. Apiprachaya K. Thailand' s flood crisis in 2011 : cause analysis, prevention for reducing flooding effect. Bangkok : Focus media and publishing; 2011. [in Thai].
5. Sutton, J & Tierney, K. Disaster preparedness: concept Guidance and Research [internet]. 2011 [cited 2011 Aug 3]. Available from : <http://www.colorado.edu/hazards>.
6. Coulston JE, Deeny P. Prior exposure to major flooding increases individual preparedness in high-risk populations. Prehosp Disaster Med 2010; 25(4) : 289-95.
7. Ubalee C. The public attendance to disaster management (case study of Dindeang community Bangkok Thailand [dissertation]. Bangkok : Thammasat university; 2008. [in Thai].
8. Tanyaratsrisakul A., Sarakshetrin A. & Ekkarat C. The Preparation for Flooding of Residents in Suratthani Province. Nursing Journal of the Ministry of Public Health 2012; 22(1) : 76-84. [in Thai].
9. khlaisuk A., Piaseu N., Tanjira S. and Partiprajak S. Association of knowledge, attitude, and flood preparedness behaviors among people in Patal subdistrict, mung district, Lopburi province. Journal of public health nursing 2014; 28(3) : 41-55. [in Thai].
10. Kosuwan S., Suntayakorn C., Wannapornsiri C. & Siripornpibul T. The Effect of Self-Efficacy Enhancing Program on Perceived Self Practice and Body Weight among Overweight Female Adolescent Students, Amphor Lomsak, Phetchaboon Province.

- Journal of Nursing Science Naresuan University 2007; 1(1) : 32-46. [in Thai].
11. Innets T., Powwattana A. & Pichayapinyo P. Self-efficacy Enhancement with Participatory Learning of Health Volunteer for Promoting the Health Behavior of The Elderly with Hypertension. Journal of Public Health 2011; 41(1) : 5-16. [in Thai].
 12. Polit DF, Beck CT. Nursing research : generating and assessing evidence for nursing practice. 8th ed. Philadelphia : Wolters Kluwer/ Lippincott Williams & Wilkins; 2008.
 13. Phoomphanwong J., Pichainarong N. & Dejthai T. The Effects of Exercise Promotion Program on Exercise Behavior among Working Women in Nongree Municipality, Bo phloy District, Kanchanaburi Province. Journal of science and technology Mahasarakham University 2012; 31(6) : 765-9. [in Thai].
 14. Polit, DF. Data analysis & statistics for nursing research. Stamford: Appleton & Lange; 1996.
 15. Tantragool B., Prasopkittikun T. & Sangperm P. Effect of Self Efficacy Enhancement Program on First-Time Mothers' Self-Efficacy in Care for Premature Infants. Kuakarun Journal of Nursing 2013; 20(1); 42-54. [in Thai].
 16. Kamonpornmongkol J., Homsin P., Srisuriyawet R. Effects of Self-Efficacy Enhancement on Drinking Refusal Self-Efficacy, Outcome Expectancy and Skills Among Male Primary School Students. The Public Health Journal of Burapha University 2012; 7(2) : 84-99. [in Thai]
 17. Yantaporn C., Rattasumpun P., Nam-oy Pakdevong. Effects of Enhancing Self-Efficacy Program on Nurses' Self-Efficacy and Breastfeeding Promotion Behavior. Journal of Nurses' association of thailand, north-eastern division 2012; 30(3) : 33-41. [in Thai].
 18. Tsang SK, Hui EK, Law BC. Self-efficacy as a positive youth development construct : a conceptual review. Scientific World Journal 2012;2012:452327. doi:10.1100/2012/452327.
 19. Jackson JW. Enhancing Self-efficacy and learning performance. J Exp Educ 2002; 70(3) : 243-54.